

WICEPREZES RADY MINISTRÓW
MINISTER
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

prof. dr hab. Piotr Gliński

*Czcigodni byli Więźniowie niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady i obozu pracy Treblinka,
Szanowni Krewni i Członkowie Rodzin,
Szanowni Państwo,*

upamiętniając – w 80-tą rocznicę wybuchu II wojny światowej – jej wszystkie ofiary, nie sposób w tak szczególnym miejscu, jakim jest Miejsce Pamięci w Treblince, nie pochylić się nad losem jego ofiar i więźniów.

W wiedzy potocznej Treblinka kojarzy się jedynie z niemieckim nazistowskim obozem zagłady, nie jest jednak powszechna wiedza o tym, że poza obozem zagłady, znanym jako SS-Sonderkommando Treblinka lub Treblinka II, istniał także karny obóz pracy Treblinka I, funkcjonujący od połowy 1941 r. do 23 lipca 1944 r.

Celem istnienia Treblinka I była nie tyle sama eksterminacja, co realizacja planów gospodarczych i wojennych III Rzeszy, to jest pozyskiwanie surowca – żwiru do produkcji betonu, który dalej wykorzystywano do celów strategicznych, początkowo w realizacji *programu Otto* – wielkiego planu budowy dróg związanych z atakiem na ZSRR. Obóz pracy Treblinka I, podobnie, jak KL Gross-Rosen, realizował *Vernichtung durch Arbeit* – wyniszczenie przez pracę. Tutaj eksterminacja ofiar następowała w wyniku morderczej pracy. Przybywających do obozu więźniów witał cyniczny napis na bramie: *Arbeit macht frei*. I rzeczywiście katorżnicza praca *wyzwoliła od życia* 10 tysięcy istnień ludzkich!

*Start mi zęby na żwirze,
pogrążył mnie w popiół.*

czytamy w Lamentacjach Jeremiaszowych. Jakże to adekwatne do losu więźniów i ofiar Treblinka II! Mówimy tu o upodleniu istoty ludzkiej przez nieludzką pracę, wyczerpaniu sił fizycznych poprzez wyniszczenie głodem, stosowaniu terroru poprzez zastraszanie, bicie i akty okrucieństwa, jak sadystyczne egzekucje. Odbierano w ten sposób godność ofiarom – dla Niemców: *Untermenschom*.

Sprzeciwiając się uprzedmiotowieniu człowieka przez hitlerowski aparat władzy, oddajemy dziś cześć istotom ludzkim. Każdy z nas jest odrębnym bytem obdarzonym unikalnym zespołem cech, doznań i doświadczeń. Przyrodzoną ludzką godnością! Tę godność pragniemy przywrócić więźniom i ofiarom Treblinka.

*Czcigodni Więźniowie,
Szanowni Państwo,*

pragnę złożyć dziś wyrazy największej czci wszystkim, którzy przeszli przez piekło obozu Treblinka I oraz wszystkim ofiarom II wojny światowej; Członkom Rodzin: tym, którzy do

dziś nie poznali miejsca pochówku swych bliskich, i tym, którzy wraz Ocalałymi doświadczyli późniejszej traumy poobozowej i powojennej; wszystkim, którzy nie pozwolili i nie pozwalają zapomnieć o tej tragicznej karcie w dziejach człowieka, w tym pracownikom Muzeum Treblinka. Pragnę podziękować za Waszą ustawiczną i nieprzerwaną pracę nad zachowaniem pamięci o tym miejscu. Za przechowanie i upowszechnianie tej bolesnej spuścizny.

**Na uroczystość ku czci ofiar Karnego Obozu Pracy Treblinka I
oraz 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej**

Warszawa, 7 września 2019 r.